

Coğrafya ve Kültür

Mekân • Kültür • Tarih • Coğrafi İşaret

Murat TANRIKULU

5. Baskı

Doç. Dr. Murat TANRIKULU

COĞRAFYA ve KÜLTÜR
Mekân-Kültür-Tarih-Coğrafi İşaret

ISBN 978-605-241-159-9

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2023, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Nisan 2014, Ankara

5. Baskı: Mart 2023, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.
Çetin Emeç Bulvarı 1314. Cadde No: 37A-B Çankaya/ANKARA
Tel: (0312) 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 46661

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

“Kültür, tabiatın yüksek feyizleriyle mesut olmaktır.”

Mustafa Kemal ATATÜRK

Murat TANRIKULU

1967 yılında Yozgat'ın Şefaati İlçesi'nde doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini aynı ilçede tamamladı. 1985 yılında Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nin Coğrafya Bölümü'nü kazandı ve bu bölümden 1989 yılında mezun oldu. 1990 yılında öğretmenlik yeterlilik sınavını kazandı. Askerlik hizmetini takiben öğretmenliğe başladı ve Adıyaman-Kömür, Sivas-Divriği, Aydın-Çine, Ankara-Yenimahallede yedi yıl öğretmenlik yaptı. 1998 yılında Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'na geçti. Adı geçen kurumlarda çalışırken aynı zamanda Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beşerî ve Ekonomik Coğrafya Anabilim Dalı'nda yüksek lisans; Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı'nda da doktorasını tamamladı. Yazar, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Murat Tanrikulu'nun bu eser dışında Haritaya Davet adlı kitabı, Çağdaş Bilimler Işığında Oğuz Kağan Destanı ve Türkiye Coğrafyası Araştırmaları (Prof. Dr. Mesut Elibüyük'e Armağan), Çankırı Coğrafya Araştırmaları II, Bilginin Görsel İfadesi: Haritalar adlı eserlerde bölüm yazarlığı, çeşitli dergilerde yayımlanmış makaleleri, ulusal ve uluslararası sempozyumlarda bildiri ve sunumları da bulunmaktadır.

ORCID No: 0000-0003-1384-5152

ÖN SÖZ

Mekân insanın yaşam alanı, var olma nedenidir. Mekânın doğal özellikleri, o mekânı vatan olarak seçmiş ulusun kültürünü şekillendirmede önemli bir görevi ifa etmektedir. Konut tipleri, giyim-kuşam, yetiştirilen ürünler ve bu ürünlerin kullanımıyla yapılan yemek çeşitleri gibi kültürel özellikleri, o mekânın iklim özellikleri, yüzey şekilleri, toprak özellikler ve su kaynakları başta olmak üzere coğrafi hususiyetlerine göre şekillenmektedir. Coğrafya ise bir mekân bilimidir. İnsanın mekânı, mekânın insanı şekillendirmesi bir bilim olarak coğrafyanın özünü oluşturmaktadır. Bu nedenle denilebilir ki kültür, insanın doğayla her alandaki etkileşiminin bir sonucu olarak ortaya çıkan beşeri faaliyetlerin bir ürünüdür ve coğrafyanın konuları arasındadır. Coğrafya, kültürü beşeri coğrafyanın bir dalı olan kültürel coğrafya ile ele alır. Burada coğrafya, mekân, kültür, kültürel coğrafya ve Anadolu'nun Türk yurdu olma süreci üzerinde durulmuştur. Ardından ülkemizde coğrafi işaret olarak kabul edilen Anadolu Türk kültür coğrafyasının seçkin kültürel değerleri bir coğrafyacı yaklaşımıyla ele alınmıştır. Nihayet bu kültürel değerlerden patent almış olan ve patent almak için başvurmuş coğrafi işaretler de toplu bir şekilde verilmiştir.

Bu kitap alana sahip çıkma çabasının bir ürünüdür. Burada alana sahip çıkma ifadesinde amaçlanan hedef; kültür, kültürel coğrafya ve kültürel değerler olarak coğrafi işaretlerdir. Zira ya alanınıza sahip çıkacaksınız ve konuşacaksınız, yazacaksınız ya da boş bıraktığınız, terk ettiğiniz alanları başkaları dolduracak, bilmedikleri konuları biliyormuş gibi konuşacaklar, yazacaklar ve ahkâm kesecekler. Bugün, ilerleyen sayfalarda da görüleceği gibi, coğrafyanın sorunlarından biri budur. Sözü edilen anlamda bu kitap, daha önce ve günümüzde Türkiye'de bir bilim dalı olarak coğrafyaya büyük hizmetlerde bulunan, eserleriyle hem alana sahip çıkan, hem de günümüz coğrafyacılarının ışığı olan merhum Prof. Dr. Erol TÜRMEKİN Beyefendi ve Sayın Prof. Dr. Nazmiye ÖZGÜÇ Hanımefendiyle birlikte tüm bilim insanlarına atfedilmiştir.

Umulur ki bu çalışma muhtemel eksiklikleri ve hatalarına rağmen alana sahip çıkma çabamızın bir karşılığı olarak iltifata mazhar olur. Coğrafya, kültürel coğrafya ve Türk kültür coğrafyasında bir eksikliği giderir, bir yapıyı tamamlar ve yeni çalışmalara vesile olur.

Mart 2023

Doç. Dr. Murat TANRIKULU
ORCID No: 0000-0003-1384-5152

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	v
Giriş.....	1

1. BÖLÜM

COĞRAFYA VE MEKÂN	11
1. Coğrafya ve Mekân.....	11
2. Mekânın Tükenirliği	34

2. BÖLÜM

KÜLTÜR.....	39
1. Kültürün Tanımı ve Mahiyeti.....	39
2. Kültür ve Medeniyet	58
3. Kültürün Özellikleri.....	71
4. Kültürün İşlevleri	76
5. Genel Kültür ve Alt Kültür	76
6. Milli Kültür, Somut (Maddi) ve Soyut (Manevi) Kültür	87
7. Kültür ve Küreselleşme.....	90

3. BÖLÜM

KÜLTÜREL COĞRAFYA	101
1. Kültürel Coğrafya.....	101
2. Yeni Kültürel Coğrafya	148
3. Kültürel Coğrafyanın Amaç ve Çalışma Alanları ile Kültürel Coğrafi Yaklaşım.....	154
4. Kültürel Coğrafya ve Siyasi Coğrafya.....	159

4. BÖLÜM

TÜRK KÜLTÜR COĞRAFYASI VE ANADOLU'NUN TÜRKLEŞMESİ	163
1. Türk Kültürü	163
2. Anadolu'nun Türkleşmesi	178
3. Anadolu'nun Türkmenler Lehine Değişen Demografik Yapısı	217
4. Anadolu'ya Yerleşen Türk Boyları	220

5. BÖLÜM

KÜLTÜREL MİRAS VE KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASINDA TARİHİ SEYİR	265
1. Kültürel Miras	265
2. Dünyada Kültürel Mirasın Korunması	267
3. Türklerde Kültürel Mirasın Korunması	273
4. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması	283

6. BÖLÜM

KÜLTÜREL DEĞER OLARAK COĞRAFI İŞARETLER.....	287
---	------------

7. BÖLÜM

TÜRK PATENT VE MARKA KURUMU (TPMK)'NUN ÇALIŞMALARI	291
1. Coğrafi İşaret Tescil Süreci	291
2. Coğrafi İşaret Olarak Tescil Edilemeyecek İşaretler.....	295
3. Coğrafi İşaretlerin Denetimi	295
4. Türkiye'de Tescil Alan Coğrafi İşaretlerin Tüm Dünyada Geçerliliği	296

8. BÖLÜM

COĞRAFİ İŞARET TESCİLİNİN AMAÇLARI.....	299
1. Ulusal ve Uluslararası Ticaret Açısından Coğrafi İşaretler	301
2. Coğrafi İşaretlerin Yöresel Ekonomiler Açısından Önemi.....	303
3. Kültürel Değer Olarak Coğrafi İşaretler ve Turizm.....	305

9. BÖLÜM

COĞRAFİ İŞARET TESCİLİNİN ÖNEMİ.....	311
---	------------

10. BÖLÜM

TESCİL EDİLMİŞ VE BAŞVURUSU YAPILMIŞ	
COĞRAFİ İŞARETLER	315
1. Tescil Edilmiş Coğrafi İşaretler	315
2. Başvurusu Yapılmış Coğrafi İşaretler	332
SONUÇ	335
KAYNAKÇA	341
DİZİN	355

GİRİŞ

İlber Ortaylı, 2004 yılında Milliyet Gazetesi'ndeki bir yazısında 'Türkiye beşeri coğrafyası, şaşılacak bir keyfiyettir, fiziki coğrafya kadar incelenmemiştir. Daha ilginç, toprak cinsleri, su kaynakları, bitki örtüsü ve hayvanlar vb. hakkında yüzeysel de olsa edinilen bilgiler; ne hikmetse ülkedeki diller, inançlar için toparlanmış değildir' demektedir. Ortaylı'ya göre birçok konu 'kendi coğrafyacılarımızın incelemesini bekliyor'. Eğer bu inceleme ve araştırmalar yeterince yapılmazsa o zaman yine Ortaylı'nın vurguladığı üzere, kendi etnik yapımızı bile bir Alman bilim adamının yetersiz araştırmaları ile tanımak zorunda kalabiliriz. Benzer bir sıkıntı Nevzat Kösoğlu tarafından farklı noktalara temasla dile getirilmiştir. Kösoğlu, kültüre vurgu yaptığı bölümde oryantalizme değinmekte ve şöyle söylemektedir; "...Bu yüzden devletler birbirlerinin sosyal yapılarıyla yakından ilgilenmeye başlamışlardır. Biliyorsunuz Şarkiyatçılık yahut oryantalizm diye başlı başına bir disiplin Batı kültüründe ortaya çıkmıştır. Nedir bu? Genelde Doğu ama özelde İslam milletlerinin kültürel yapılarını, inançlarını, düşünce biçimlerini, etnik yapılarını, dillerini, bütünüyle kültür hayatlarını yakından inceleme çalışmasıdır. Bu çalışmalarını büyük bir ciddiyetle yaptıklarını kabul etmek zorundayız. Öyle ki şimdi biz zaman zaman kendi dilimizi, kendi şiirimizi, kendi musikimizi, kendi dinimizi onlardan öğrenmek zorunda kalabiliyoruz. Yani bizim dinimiz, dilimiz, musikimiz vesairemiz hakkında yazılan hiçbir ciddi eser yoktur ki kaynak olarak oryantalistlerin yazdıklarından bir şeyler almış olmasın."¹

Y. Arı ve A. Köse'nin de ortak bir çalışmada konu edindiği² Ortaylı'nın yukarıda söyledikleri, sorumlu ve kaygılı bir bilim insanı

---

1 Nevzat Kösoğlu, (2007). *Milli Kültür, Mozaik Kültür ve Etnisite*, Ötüken Yayınevi, İstanbul., s. 11.

2 Daha geniş bilgi için bkz. Y. Arı-A. Köse, (2005). "İnsan-Çevre Etkileşimini Yorumlamada Yeni Bir Alternatif: Kültürel Coğrafya", *Ulusal Coğrafya Kongresi*, s. 51.

olarak genelde ülke fakat özeldede ise bir bilim dalının içinde bulunduğu durumu göstermesi bakımından önemlidir.

Ülke için önemlidir. Çünkü bir ülkenin gelişmişlik düzeyi, bilim ve teknolojide dünya ülkeleri arasında bulunduğu yere göre belirlenir. Bu yerin belirlenmesinde herhangi bir bilim dalının önceliği söz konusu değildir. Ülke olarak tüm bilim dallarında ortalamanın üzerinde bulunmak ve burada kalmak hatta ilerleme fırsatlarını değerlendirerek üst sıralara ulaşmak bir gerekliliktir. Ortalamanın üzeri size dünya ülkeleri arasında bilimsel olarak bir yerinizin olduğunu ancak kat edebileceğiniz daha çok yolunuzun bulunduğunu gösterir. Ülke olarak bu yolu alırsanız en iyiler arasına katılırsınız ve böylece saygılığınızı artırır, karar organlarında yerinizi alır, sözünüzü dinletir, olaylara yön verirsiniz. Yerinizde sayarsanız arkadan gelenler tarafından geçilirsiniz. Bu durum ülke olarak sizi geriletir, uluslar arası arenada önemsizleştirir, karar organlarında söz hakkınız olmaz, uygulatan değil uygulayan, buyuran değil buyrulan olursunuz, protokolde yeriniz çok arkalardadır. Adınız ya üçüncü dünya ülkesi olarak anılır ya da gelişmekte olan ülkeler arasında yer alır. Saygılığınız bilimsel seviyeniz gibi düşüktür. Ülke içinde durum daha ağır seyreder. Bilimsel gerilik tüm sektörlerde kendini hissettirir. Yöneticileriniz baskıcı, yönetim şekliniz ilkelidir. Ekonominiz istikrarsız, eğitim sisteminiz ithal ve temelsizdir. Alt yapı ve üst yapı yetersiz, sosyal yaşam çalkantılı, insanlar gelecek kaygısı içindedir.

Bazı bilim dallarında ortalamanın üzerine çıkılmış, bazılarında ortalamanın altında kalınmış ise aynı şekilde durumunuz gelişmekte olan ülke pozisyonunda olacaktır. Geri olduğunuz bilim dallarında söz söyleyebilecek durumda olmadığınızdan başkalarının araştırmalarını, makale ve kitaplarını okuyarak aydınlanmaya çalışırsınız. O alanda büyük insanlar yetiştiremezsiniz ve bu durum bir ihtiyaç, bir açık olarak ortaya çıkar. Bir bilim insanı olarak Ortaylı'nın tespiti de bu açığın giderilmesine yöneliktir ve böyle devam ederse ülkesinin zarar göreceği kaygısıdır. Bu kara tablo tüm bilim dallarında gelişmenin yakalanmasıyla önlenabilir. Bu bilimlerden biri

coğrafya ve onun bir dalı olan beşeri coğrafyadır. Unutulmamalıdır ki Avrupa'nın bugünkü seviyesi coğrafya ve haritacılıkta ilerlemele-
rinin bir sonucudur. XXI. yüzyıl Türkiye'sinde coğrafyacının, ilgili kurum ve kuruluşların meslek tanımlamalarında(ne iş yaptığı konu-
sunda) net bir karşılığı yoktur. 2021 yılının son ayları itibarıyla bir tanım yapılabilmiş olmakla birlikte bu tanım, yeterli açıklıkta değil-
dir ve coğrafyacının istihdam sağlayan kuruluşlarda ne yapacağı tam olarak belli değildir. İnsanlıkla yaşıt olan bu bilim dalının ülkemizde içinde bulunduğu durum yukarıda ifade edildiği gibi bir açık, bir ihtiyaç olarak ortadadır. İhtiyaç, başka bilim dallarınca giderilme-
ye çalışılmıştır/çalışılmaktadır. Oysa bu mümkün değildir. Örneğin coğrafya bilmeden jeopolitik ve jeostratejik konularda konuşmanız, uluslar arası ilişkilere yön vermeye çalışmanız atıp tutmaktan başka hiçbir işe yaramayacaktır. Bu tür atıp tutmaları eğer ülkenin iç ve dış siyasetine yön verenler dikkate alıyor hatta kendileri bunu yapıyor-
larsa durum daha da kötüdür. O zaman işler karışır, başarısızlıklar peş peşe gelir ve bocalarsınız, bu büyük "coğrafya" sizi yutar ve kaybolursunuz.

Napolyon'un, bir ulusun coğrafyasını bilmenin onun dış politikasını da bilmek olduğunu söylediğinden söz edilir. Bir ülkenin coğrafi durumu ve ona bağlı gelişen tarihi gelenekleri, o ülkenin sonsuza kadar uygulamak zorunda olduğu doğal bir program gibidir. O ülkeyi yönetenler bu siyaseti izlemeye âdeta mecburdurlar.³ Yine Ortaylı'ya göre "coğrafya bilmeden ne siyaset yapabilirsin, ne diplomasi ne de tarih ilmi..."⁴ Bu sözler dahi bir önceki paragrafta söylediklerimizi güçlü bir şekilde teyid etmektedir.

Zira jeopolitik ve jeostratejik teorilerin esası ve uluslar arası siyasetin ilkeleri aslında yerler ya da 'bölgeler'in coğrafi karakterlerinin çok iyi tanınması üzerine inşa edilmiştir. Çünkü matematiksel ve rölatif (özel) konum özellikleri, yeryüzü şartları, ekonomik kay-

3 Abdullah Gündoğdu, (2006). "Çağdaş Türklük Araştırmaları Sempozyumu (10-13 Mayıs)", Ankara.

4 İlber Ortaylı, coğrafya cahiliyiz (www.habertürk.com, 20.09.2013).

nakları, nüfus özellikleri ve benzer coğrafi özellikleri tanınmadan, bir yer veya bölge'nin yer politikası (jeopolitik) ve savaş hallerinde bu yer veya bölgenin kazandıracığı ya da kaybettireceği avantajlar (jeostratejisi) hakkında teori düzeyinde bile olsa siyaset izlemek ve görüşler öne sürmek mümkün değildir. Bir ülkenin yönetim bölgelerinin sosyal ve ekonomik yönden kalkındırılması, yatırımlarda öncelik sorunu ve yatırımların model tespiti gibi birçok yatırım kararı, köklü bir sistematik coğrafi bilgiyi gerektirir. Örneğin, su kaynakları kısıtlı, jeolojik oluşumu genellikle jips ve kalker formasyonlarından meydana gelmiş bir bölgede tarımı geliştirmek için yapılacak yatırımlar, büyük ölçüde rantabl olmayacaktır. Aynı şekilde tütün tarımı yapılmayan bir bölgede ya da orman formasyonundan yoksun bir bölgede kurulacak bu hammaddelere dayalı sanayi tesislerinde kuşkusuz prodüktif bir üretim faaliyeti yapılamayacaktır. Çünkü mamül nispeten pahalıya mal olacaktır. Yatırımlarda uygulanacak modeller, yine ancak coğrafi esaslara bağlı kalındığında başarılı sonuçlar verebilir. Modeller her şeyden önce bölge iklim şartlarına, arazinin jeolojik ve jeomorfolojik özelliklerine, bölgeye uygun ekonomik faaliyet branşlarına ve bölge ailelerinin sosyal yaşantı düzeylerine uygun modeller olmalıdır.⁵ Türkiye'deki yatırımların ne yazık ki burada zikredilenlere uygun yapıldığını/yapılmakta olduğunu söylemek olanaksızdır. Eğer böyle olsaydı ülkenin her tarafı metruk fabrika alanları, başarısız yatırımlarla dolu olmaz, ülkemizin kaynakları ve insanımızın enerjisi boşa harcanmazdı.

Aynı şekilde kültürel coğrafyanın müdahil olmadığı kültürel sorunların yalnızca sosyolojik, ekonomik, felsefi ve tarihi yaklaşımlarla çözülemeyeceği de ortadadır. Bu ve benzeri yaklaşımlar neredeyse XVII. yüzyıl Osmanlı'sından beri denenmiş, uygulanmış fakat sonuç alınamamıştır. Osmanlı Devleti'nin yenileşme hareketleri hatırlanırsa bunun böyle olduğu görülecektir. Osmanlı'da ne yapılmış ya da yapılmaya çalışılmıştı ve günümüzde ne yapılmaya çalışılmaktadır?

5 Hayati Doğanay, (1993). *Coğrafya'da Metodoloji*, MEB Yay. İstanbul. s. 134-135.

Buradaki cevap, meselelere bilimsellikten uzak, ya da katkı sağlayacak bilimlerin yerine ikame bilimlerle çözüm aranmış/aranmakta ve bunun adı sorunlara bilimsel yaklaşım olmuş/olmaktadır. Sonuçta ise Osmanlı parçalanmış, sorunlar çözümsüzlüğe sürüklenmiş, ötelenmiş ve geçen süreçte sürekli büyümüş, yaygınlaşmış/yaygınlaşmaktadır. Günümüzde yaşanan ve kökleri geçmişte olan birçok sorun kültürelidir. O zaman müsaade edin coğrafyacı sözünü söyleyin ve katkısını yapın.

Bazı bilim ve meslek çevreleri, zaman zaman coğrafya ilminin dağ, şehir ırmak ülke... adı ezberleten bir ilim olduğunu ileri sürerler. Ancak bu grup kişilerin coğrafya bilgileri, henüz coğrafi imge(hayal) aşamasındadır. İlk ve orta öğretimde kazandıkları coğrafi imgeler, kavramsal coğrafi bilgi organizasyonları kurabilecek aşamaya gelmeden orta öğretimi bitirmişlerdir. Bu da orta öğretimde uygulanan coğrafya öğretim programlarının, sistematik bilgi mantığı ile kaleme alınmamış bilgilerle dolu olmasından ileri gelen yanlış bir kanaattir. İşte bu nedenlerden dolayı da orta öğretimi bitirdikten sonra coğrafya dışında herhangi bir yüksek öğretimde öğrenim görmüş hatta devlet yönetiminin önemli kademelerine gelmiş aydınlarımızda bile coğrafya ilmi, az önce değindiğimiz soyut-somut ilkesinin bir gereği olarak, sadece ve sadece somut ve basit bilgiler şeklinde iz bırakabilmiştir. Dağlar, ovalar, ırmaklar, şehirler vb.⁶ Çok daha eskilere götürülebilir olmakla birlikte cumhuriyetin ilanından günümüze Doğanay'ın burada zikrettiği bilgi düzeyindeki yöneticilerin bazıları tarafından yönetilen ülkemizin gelişmişlik düzeyi ve coğrafyanın içinde bulunduğu durumu yorumlamayı ise okurun coğrafi bilgi seviyesi ve anlayışına bırakarak devam edelim.

Ortaylı'nın tespiti, bir bilim olarak coğrafya için önemlidir. Çünkü Ziya Paşanın Terkib-i Bend'inde söylediği 'Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz, kişinin görünür rütbe-i aklı eserinde.' beyite uygun olarak işi sözle değil icraatla anlatmak en iyi yoldur. Bugünkü şartlarda daha da önemli olan bu durum, artık lafla hiçbir işin olma-

6 Hayati Doğanay, a.g.e., s. 114.